

AOPK ČR - RP Olomoucko
oddělení **SPRÁVA CHKO JESENÍKY**
Šumperská 93
790 01 Jeseník
tel.: 95 142 5117
ID DS: hwzdyhr
e-mail: jeseniky@nature.cz
www: olomoucko.ochranaprirody.cz

Společnost přátel Jeseníků, z. s.

Větrná 24
795 01 Rýmařov

NAŠE Č. J.: 04056/OM/21

VYŘIZUJE: Slezák, Štencl, Šaj

DATUM: 19. 01. 2022

Žádost o informace týkající se výskytu druhu živočichů v CHKO Jeseníky

Dobrý den,

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, RP Olomoucko (dále jen „Agentura“ nebo též „Správa CHKO“), obdržela dne 26. 11. 2021 Vaši žádost o informaci, která se týká výskytu druhu živočichů v CHKO Jeseníky. Agentura sděluje následující:

1. Kamzík horský:

Jaký je vývoj populace kamzíka horského v letech 2010 – 2020 a jaký je počet odlovených kamzíků v jednotlivých letech?

Vývoj populace kamzíků a počet odlovených kusů uvádí následující tabulka:

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Letní stav	216	201	260	252	288	297	372	351	363	413	446
Lov	17	17	11	10	14	19	19	24	35	48	60

Jaká konkrétní opatření dělá Správa CHKO pro to, aby zajistila dohodnutý počet kamzíků v Jeseníkách?

Jak vnímá Správa CHKO výrazný nárůst kamzičí populace? Je to podle Správy CHKO problém?

Otázku dlouhodobě neúměrně vysokých stavů zvěře na území CHKO vnímá Agentura velmi negativně a v posledních letech zintenzivnila činnosti vedoucí alespoň k částečnému snížení tlaku zvěře nejen v lesním prostředí. Přestože počty kamzičí zvěře se za poslední dekádu přibližně zdvojnásobily, mnohem plošnější a významnější jsou škody způsobovány výrazně početnější zvěří jelení. Problematika „přemnožené“ zvěře je dlouhodobě záležitostí celé ČR a její řešení již dnes čím dál více rezonuje napříč resorty zemědělství i životního prostředí. K řešení tohoto tématu a s ní spojené potřebné interpretaci závažnosti problematiky široké veřejnosti se dokonce přihlásili i některé neziskové organizace.

Vedle pravidelného monitoringu populace kamzičí zvěře, vyhodnocování míry případného poškození v nejcitlivějších lokalitách a případného zajištění lokální ochrany „mikrolokalit“ se Správa CHKO aktivně účastní pravidelných jednání poradního sboru pro oblast chovu kamzíka horského v Jeseníkách koordinovaného státní správou myslivosti Krajského úřadu Olomouckého kraje. Při

těchto jednání jsou každoročně vyhodnocovány stavy zvěře, případné škody a přirozeně i plán lovu kamzíků.

Například citace:

Závěry a doporučení pro oblast chovu kamzíka horského Hrubý Jeseník, vymezenou rozhodnutím krajského úřadu č. j. KUOK 32990/2019 ze dne 25. 3. 2019.

září 2020

Situace i pohled ochrany přírody je obdobný jako v posledních několika letech. Sčítání srpen 2020: 446 ks. Reálné letní stavy se pohybují spíše k 500 kusům kamzíků, což je prakticky shoda i s některými dalšími subjekty (vlastníci/správci, nájemci). Opakovaně se neplní plány odlovu a celkové stavu jsou nyní na 2,5násobku dohody z roku 2011 (200 ks - spol. dohoda subjektů na MŽP ČR i plán péče o CHKO Jeseníky 2014-2023). Správa CHKO trvá na navýšení odlovu z doporučených (navrhovaných) 60 kusů. S ohledem na neustále rostoucí stav populace, přestože je navyšován i plán lovu, považuje Správa CHKO za logické a potřebné, navrhovat plán lovu na letošní rok min. na úrovni reálně sčítaného a všestranně odsouhlaseného letošního přírůstku, tj. 95 kusů.

Ve Velké kotlině probíhají celou sezónu managementové práce, které kamzičí zvěř vytlačují, takže i proto se škody na nejvíce citlivých zvláště chráněných rostlinách tolik neprojevují. Botaniky je zaznamenán výrazně vyšší okus zvláště chráněných druhů v dalších lokalitách (Petrovy kameny, Tabulové skály). To ale určitě souvisí i s celkově vysokými stavy zvěře jelení.

září 2021

Stanovisko Správy se oproti minulému roku prakticky nemění. Letní stavy zůstávají na dva a půl násobku stavu 200 ks, o kterých se hovoří v současně platném Plánu péče CHKO Jeseníky. Letní stav kamzíkat je možno považovat za reálný přírůstek, a ten by se neměl zvyšovat, nemají-li dále narůstat stavy. Současný letní stav se blíží 500 ks, a ten je nutno v každém případě považovat za stropový i v případě, že by nebyl patrný škodlivý vliv zvěře na cílové zájmy ochrany přírody v Jeseníkách. Správa proto považuje za vhodné nadále zvýšit odlov, ale bude respektovat rozhodnutí státní správy myslivosti.

Prosinec 2021

Správa CHKO Jeseníky pozitivně vnímá přístup Krajského úřadu, kdy doporučení celkového lovu 71 ks dospělé kamzičí zvěře v OCHZ kamzíka horského Hrubý Jeseník pro myslivecký rok 2021/2022 prezentuje jako jeden ze závazných podkladů pro vypracování plánů lovu a současně jako očekávaný mimimální potřebný chovatelský zásah do populace chovaného druhu zvěře.

Správa CHKO Jeseníky se ztotožňuje s názorem Krajského úřadu a rovněž považuje doporučenou výši lovu dospělé kamzičí zvěře za minimální potřebný zásah do populace chovaného druhu zvěře, zvláště v situaci, kdy stavy kamzičí zvěře v OCHZ i mimo ni setrvale narůstají a v současné době dosahují více než dvojnásobku stavů, které lze považovat za stav odpovídající chovu zvěře v souladu se zněním § 3 zákona č. 449/2001 Sb. a současně za chov zvěře v souladu se zájmy ochrany přírody.

Aktuálně považuje Správa CHKO Jeseníky za důležité maximálně využít dobu lovu kamzičí zvěře k potřebnému snížení početnosti populace této zvěře v OCHZ, a to lovem dospělé kamzičí zvěře minimálně na úrovni doporučení Krajského úřadu a v případě zájmu uživatelů honiteb o navýšení plánů lovu těmto žádostem ze strany orgánů státní správy myslivosti vyhovět.

Z pohledu botanického není nárůst populace kamzíků ve srovnání s vysokými stavy jelení zvěře, která působí místy značné škody na vegetaci, a to jak na lesní tak i nelesní, v současné době až tak významným problémem. Škody na skalní vegetaci, které lze jednoznačně přičítat kamzíkoví, nejsou ve srovnání se stavem ke konci minulého století nijak dramatické, i když místy dochází např. k okusu a mechanickému poškození některých vzácných druhů rostlin. Většinu škod, a to jak na zmlazení dřevin (př. jeřáb a další vtroušené dřeviny) v lesích, tak v biotopech subalpínského bezlesí lze pak jednoznačně přičítat jelení zvěři.

Např. v prostoru Velké kotliny, kde byl v minulosti v souvislosti s kamzíky a poškozováním vegetace největší problém dochází v posledních letech k eutrofizaci trusem jen na malých plochách při úpatích některých skal, která jsou ale snadno dostupná i pro jelení zvěř. Okus např. u endemického *Plantago atrata* nebyl v poslední době zdokumentován, rostliny pravidelně kvetou a plodí. K poškozování (okusu) některých druhů, př. horské druhy jestřábníků nebo jediná populace *Crepis sibirica* v ČR dochází na místech přístupných oběma druhům, nelze tedy s jistotou tvrdit, že to působí kamzíci. Jedním z opatření, které Správa CHKO realizovala ke zlepšení kondice *Crepis sibirica*, je oplocení místa jejího výskytu.

2. Tetřev hlušec:

Jaká konkrétní opatření dělá Správa CHKO pro to, aby zajistila existenci vlajkového druhu tetřev hlušec v Jeseníkách?

Připravila Správa CHKO záchranný program?

Jaké aktivity vyvíjí ve spolupráci s vlastníky/správcí lesů?

Kolik kusů těchto lesních kurů bylo v Jeseníkách aktuálně vypuštěno do přírody?

V období 1970 - 1990 se dle dostupných statistik snížila populace tetřeva hlušce v Jeseníkách o 83%. Tento dramatický úbytek nezpomalilo ani úplné zastavení odlovu.

Příčiny výrazného poklesu početnosti tetřeva v České republice i v celé střední Evropě nejsou zcela jasné. Pravděpodobně se však jedná o komplex negativních synergicky působících vlivů, které není tento poměrně málo přizpůsobivý druh schopen překonat.

Mezi nejznámější příčiny patří

- úzká ekologická valence druhu / vysoká specializace druhu
- výrazné změny struktury lesních porostů vlivem hospodaření
- predační tlak přirozenými i nepůvodními druhy predátorů
- nárůst rekreační funkce lesa a s ní spojený celoplošný pohyb návštěvníků
- pravděpodobně i klimatické změny a extrémní výkyvy počasí
- u dožívajících populací v minulých letech i lov posledních kohoutů

Záchranné programy se v České republice připravují pro druhy, u kterých hrozí, v případě že nebude neodkladně zahájena realizace nápravných opatření, vysoké riziko vyhynutí. Smyslem záchranných programů je dosáhnout zvýšení populace dotčeného druhu nad úroveň ohrožení vyhynutím pomocí různých typů opatření (viz. web MŽP).

Schválené a připravované záchranné programy naleznete zde:

https://www.mzp.cz/cz/zachranne_programy

V období, kdy ještě žila i v Jeseníkách přirozená populace tetřeva, byl MŽP schválen záchranný program pro tetřeva hlušce, do kterého bylo zahrnuto několik oblastí ČR, včetně Jeseníků. Program byl nastaven na období 1998 – 2007. Jedna z odchoven zahrnutá do tohoto programu byla v centrální části Jeseníků. Odchovna ve Vidlích vznikla již v roce 1993 a provozoval jí s. p. Lesy ČR. V průběhu záchranného programu bylo jen v Jeseníkách vypuštěno do volné přírody celkem 149 tetřevů. Přestože se na realizaci programu podíleli přední znalci této skupiny a čerpali i ze zkušeností zahraničních kolegů, záchranný program nebyl ve většině realizovaných oblastí úspěšný. Jistou výjimkou byla oblast Šumavy s dostatečnou divokou populací a významnou podporou z německé strany oblasti.

Na základě vyhodnocení údajů o tomto druhu z poslední dekády lze tetřeva hlušce prohlásit v Jeseníkách již za vyhynulého. Občasná pozorování či záznamy pobytových stop v posledních letech mají bohužel velmi rozkolísanou věrohodnost a nenasvědčují přítomnosti tohoto druhu na území CHKOJ.

Aktuálně Správa CHKO nevypouští tento druh do volné přírody Jeseníků a nepřipravuje záchranný program pro tetřeva hlušce v Jeseníkách. Podmínkou opětovného pokusu navrácení tohoto druhu do Jeseníků je v první řadě pečlivé vyhodnocení předchozího „neúspěchu“ v Jeseníkách a výsledků v ostatních obdobných lokalitách u nás i v zahraničí. To vše přirozeně naráží na kapacitní možnosti odborných pracovníků Správy CHKO.

V každém případě sledujeme situaci u kolegů v Beskydech, kteří se o posílení stávající populace tetřeva snaží už několik let. Odchovna tetřevů v Beskydech tak možná může být do budoucna jedním ze zdrojů mladých ptáků v případě zahájení programu navrácení tetřeva do Jeseníků.

Při realizaci případných managementových opatření v horských smrčínách Správa pochopitelně preferuje činnosti, které ve výsledku nebudou konfliktní ani pro tetřeva či mnohem hojnějšího jeřábka lesního. Ve spolupráci s vlastníky a správci lesa tak například dlouhodobě realizujeme na vhodných místech dosadby chybějících druhů dřevin.

3. Tetřívka obecná:

Jaký je aktuální stav tohoto vzácného druhu na území CHKO Jeseníky?

Přestože má tetřívka obecná výrazně odlišné biotopové nároky než jeho větší příbuzný, postihl jej velmi podobný osud. Podobně jako u tetřeva je rychlý pokles populace tetřívky a jeho následné vymizení charakteristické pro mnoho míst v ČR i stř. Evropě. Aktuálně se tento druh v Jeseníkách nevyskytuje. Občasné pozorování či záznamy pobytových stop v posledních letech mají bohužel velmi rozkolísanou věrohodnost a nenasvědčují přítomnosti tohoto druhu na území CHKOJ.

Jaká konkrétní opatření dělá Správa CHKO pro to, aby zajistila existenci tohoto druhu v Jeseníkách?

Znovunavrácení tetřívky do Jeseníků provází stejné problémy jako u tetřeva – viz odpověď výše. Některá managementová opatření na podporu biodiverzity dlouhodobě realizovaná Správou CHKOJ jsou vhodným předpokladem i pro návrat tohoto druhu (např. vyřezávání kleče na původních tokaništích, dosadba plodonosných dřevin apod.).

4. Rys ostrovid:

Jaký je aktuální stav tohoto vzácného druhu na území CHKO Jeseníky?

Téměř každoročně je hlášen jednotlivý záznam rysa ze širší oblasti Jeseníků (Rychlebské hory, Zlatohorsko, Nízký Jeseník atd.). Trvalá populace (včetně mláďat) však na území CHKO Jeseníky prokázána není. Správa CHKO „pracuje s verzí“, že se na území CHKO potkává několik (3-4) rysích teritorií, jejichž těžiště je ale mimo centrální část CHKO.

Jaké pobytové znaky a kolika jedinců na území CHKO v posledních letech Správa eviduje?

Přímo z území CHKO Jeseníky neevidujeme v posledních dvou – třech letech žádný věrohodný záznam jedince ani žádné prokazatelné pobytové znaky.

Jaká konkrétní opatření dělá Správa CHKO pro to, aby zajistila existenci tohoto druhu v Jeseníkách?

Rys je šelma, která v lesích Čech a Moravy dlouhodobě historicky měla své stálé populace. Na spoustu míst se také v posledních letech přirozeně rozšířila. K jejímu postupnému rozšiřování nebylo potřeba dělat ani žádná speciální opatření.

Jeseníky se svým širším okolím jsou z pohledu biologa/zoologa vhodným prostředím pro šelmu tohoto druhu. Mají tři hlavní základní předpoklady pro to, aby zde rys pravidelně vyskytoval. Jsou to: dostatečně velké (lesnaté) území s dostatkem „klidových“ oblastí, velkou potravní nabídkou v celém území, absence velkých migračních bariér generujících usmrcování těchto zvířat (železniční a dálniční koridory). Nabízí se tedy otázka, proč rysy nejsou v Jeseníkách a obsadili již některé jiné oblasti, které však nemají (z našeho pohledu) až tak vhodné podmínky. Asi jediné „rozumné“ vysvětlení by mohl být nelegální odlov jedinců, kteří obsazují „nové“ teritorium, čímž je znemožněno vytvoření stávající populace. Obdobné zdůvodnění se nabízí i u vlka.

Připravuje Správa CHKO záchranný program pro zajištění trvalé populace rysa ostrovida v Jeseníkách?

Záchranné programy se v České republice připravují pro druhy, u kterých hrozí, v případě že nebude neodkladně zahájena realizace nápravných opatření, vysoké riziko vyhynutí. Tento základní předpoklad rys ostrovid a jeho populace (na Moravě, v ČR) nesplňuje. Záchranný program pro rysa se tudíž nepřipravuje.

Vedle záchranných programů jsou však realizovány tzv. programy péče. Jedná se o koncepční dokumenty, které jsou připravovány pro zvláště chráněné druhy, u nichž dochází ke konfliktům, působí ekonomické škody i jiné střety s lidskými zájmy a proto je nutné věnovat pozornost zajištění udržitelnosti jejich výskytu na našem území (jak z hlediska rozsahu škod, tak rizika nárůstu jejich pronásledování v důsledku konfliktů).

Realizovány jsou programy péče o vydra, bobra a vlka. V přípravě je program právě pro rysa a medvěda.

Dále žádáme o informaci o aktuálním stavu výskytu jedince rysa ostrovida, který se v květnu a červnu 2021 pohyboval v oblasti Hanušovic a měl pocházet z Polska. Byl tento rys odchycen? Jaké jsou aktuální informace o jeho výskytu?

Jednalo se o rysa vypuštěného v rámci programu „Powrót rysia do północno-zachodniej Polski“. Šlo o tříletého samce. Zvíře pocházelo z „domácího“ odchovu, podobně jako desítky ostatních vypuštěných zvířat. Tento samec byl označen telemetrickým obojkem. V průběhu května a června se pohyboval v oblasti Starého Města, Hanušovic, Zábřehu, Dolní Moravy a Králického Sněžníku. V oblasti způsobil několik škod na domácím zvířectvu. Agrese vůči lidem zaznamenána nebyla. Zvíře bylo možno pozorovat i na pár desítek metrů. Od počátečních pozorování byla Agentura v kontaktu s polskou stranou (<http://www.rysie.org>). Z důvodů narůstajících škod byl ve spolupráci s MŽP projednán způsob odchytu a zpětného transportu zvířete na sever Polska. K odchytu a transportu již nedošlo a od června nemá Agentura o tomto jedinci žádné informace.

5. Linduška horská:

Jaký je početní vývoj populace lindušky horské v CHKO Jeseníky od roku 2000 doposud? Kolik párů se aktuálně v CHKO Jeseníky vyskytuje?

Data z monitoringů lindušky horské v poslední dekádě potvrzují mírné meziroční kolísání populace způsobené z největší pravděpodobností výraznými klimatickými výkyvy v době rozmnožování a prokazují výši její aktuální populace v Jeseníkách na cca 30 párů. Ve srovnání s historickými daty se jedná o výrazný pokles, který je u tohoto druhu prokázán i v druhém areálu jeho rozšíření, v Krkonoších.

Jaká konkrétní opatření dělá Správa CHKO pro to, aby zajistila existenci tohoto druhu v Jeseníkách?

Jak již bylo zmíněno výše, zcela zásadní u takto „malé“ populace bude přímý negativní vliv extrémního výkyvu počasí v době inkubace a vyvádění mláďat. Dílčí neg. vliv má také přirozená predace hnízd či případné nadměrné rušení v celém období hnízdění. Vzhledem k tomu, že výrazná většina hnízdních okrsků se aktuálně nachází ve volném prostoru národní přírodní rezervace, je tak částečně řešeno rušení nekontrolovaným pohybem nadměrného množství návštěvníků v době vrcholící hnízdní sezóny. Nelegální pohyb v NPR je přirozeně průběžně usměrňován stráží přírody AOPK ČR. Nejen s ohledem na tento druh, Agentura plánuje maximum možných činností mimo hlavní hnízdní období (duben – červen).

Přesné důvody dramatického úbytku tohoto druhu nejsou jednoznačně specifikovány. Odborná ornitologická veřejnost tento úbytek jednoznačně spojuje s probíhající klimatickou změnou a s ní související změnou vhodných biotopů pro tyto „chladnomilné druhy“. Nástup „oteplování“ nám tak v budoucnu může, na straně jedné, zapříčinit vymizení chladnomilnějších druhů, na straně druhé, už dnes zaznamenáváme posun několika „nížinných druhů“ do prostředí horského bezlesí.

Náklady na poskytnutí této informace nebudou účtovány.

"otisk úředního razítka"

Mgr. Petr Šaj
vedoucí správy CHKO

"podepsáno elektronicky"